

**Conferința și Reuniunile anuale ale European Law Institute
(6–8 septembrie 2023, Viena)**

Dr. Radu STANCU*

În perioada 6–8 septembrie 2023 au avut loc în cadrul Universității din Viena (Austria) conferința și întâlnirile membrilor a celui ce se dorește să fie cel mai important institut juridic european, European Law Institute („ELI”)¹. Dar, înainte de a prezenta subiectele ce vor fi motorul dezbaterilor juridice europene în viitorul apropiat și care au fost prezenta în cadrul secțiunilor conferinței, câteva cuvinte despre ELI.

Cu sediul la Bruxelles (Belgia) și secretariatul general la Viena (Austria), ELI se inspiră parțial din modelul American Law Institute („ALI”), care a fost fondat în 1923 și a devenit o autoritate în sistemul juridic american. Precum omologul său american, ELI își propune să adune profesioniști de înaltă calitate din toate domeniile și profesiile juridice.

Institutul acționează independent, dar este deschis cooperării cu alte organizații care împărtășesc aceeași viziune. În acest sens, de la înființarea sa, ELI a dezvoltat colaborări strânse cu instituțiile Uniunii Europene și cu agenții precum Parlamentul European, Comisia Europeană, Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJEU) și Agenția Uniunii Europene pentru Drepturile Fundamentale. De asemenea, a stabilit legături solide cu organizații internaționale, cum ar fi Consiliul Europei, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa, Comisia ONU pentru Dreptul Comerțului Internațional și Institutul Internațional pentru Unificarea Dreptului Privat („UNIDROIT”).

Totodată, ELI a construit parteneriate cu organizații precum Consiliul Notariatelor Uniunii Europene, Consiliul Barourilor și Societăților de Drept ale Europei („CCBE”), Rețeaua Europeană a Consiliilor pentru Judecători, Conferința de la Haga pentru Dreptul Internațional Privat și Academia de Drept European.

De o manieră generală, ELI își propune să îmbunătățească calitatea legii, să sprijine dezvoltarea acesteia și să contribuie la aplicarea ei eficientă, atât la nivel național, cât și european.

Proiectele reprezintă elementul central al activităților desfășurate de ELI și pot avea durate de cercetare variate, de la programe punctuale până la proiecte pe termene medii și lungi, acestea din urmă fiind lucrări juridice proactive care necesită câțiva ani pentru finalizare.

---

* Cercetător științific gr. III, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române; Membru permanent ELI (*Enduring Member*) din 2011 și membru al HUB-ului ELI Franța din 2012; radu.stancu@email.com

¹ <https://www.europeanlawinstitute.eu>

Cuvântul de deschidere al Conferinței ELI din 2023 a fost ținut în mod tradițional de Președintele institutului, prof. Pascal Pichonnaz². Prof. Pichonnaz a subliniat importanța ELI pe scena europeană prin studiile sale de cercetare și proiectele de legi care și-au produs efecte în noile texte legislative UE.

Au mai luat cuvântul în deschiderea conferința din frumoasa sală a universității vieneze al cărei plafon a fost realizat de pictorul Gustav Klimt, cei doi vicepreședinți ai Comisiei Europene, Věra Jourová și Dubravka Suica, vicepreședintele Curții de justiție a UE, Savvas Papasavvas, vicepreședintele Curții Europene a Drepturilor Omului, Marko Bošnjak, ministrul federal al justiției din Republica Austria, Alma Zadic, secretarul general adjunct al UNIDROIT, Anna Veneziano.

Lucrările au început cu **panelul dedicat proiectului privind „Principii constituționale fundamentale” („Fundamental Constitutional Principles”)**³. Secțiunea a fost prezidata de către Lordul John Thomas⁴ și au mai luat cuvântul Marie-Hélène Boulanger⁵, Elise Muir⁶, Helle Krunke⁷ și Marko Bošnjak⁸.

---

² Prof. dr. Pascal Pichonnaz este profesor de drept al contractelor, drept roman, drept european al consumatorilor și drept comparat la Universitatea din Fribourg (Elvetia). Prof. Pichonnaz a fost decan al Facultății de Drept în perioada 2014–2017 și a publicat numeroase cărți în diferite domenii juridice. El este membru în mai multe consilii de redacție ale revistelor juridice și activează ca arbitru comercial internațional. Între 2008 și 2009, a fost președinte al Asociației Facultăților de Drept Europene. În prezent, deține funcția de președinte al Comisiei Federale Elvețiene pentru Consumatori. A fost ales președinte al ELI în septembrie 2021.

³ „Fundamental Constitutional Principles”: <https://europeanlawinstitute.eu/projects-publications/current-projects/current-projects/fundamental-constitutional-principles/>

⁴ Lordul John Thomas a fost Lord Chief Justice al Angliei și Țării Galilor în perioada 2013-2017 și a fost președinte al Rețelei Europene a Consiliilor Judiciare în perioada 2008-2010. Este președinte al Curții Internaționale din Qatar, arbitru practicant, președinte al Comitetului de Drept al Piețelor Financiare din Londra și este membru al Parlamentului Regatului Unit în calitate de membru al Camerei Lorzilor. Este rector al Universității Aberystwyth și membru de onoare al *Trinity Hall*, Cambridge. Este prim-vicepreședinte al ELI.

⁵ Marie-Hélène Boulanger s-a alăturat Comisiei Europene în 2009 și este în prezent director interimar al Direcției pentru statul de drept, drepturi fundamentale și democrație. În perioada 2009-2014, ea a condus unitatea responsabilă de reformarea normelor europene privind protecția datelor. Din 2014, Boulanger a condus unitatea responsabilă cu cetățenia europeană și libera circulație a persoanelor. Înainte de a se alătura Comisiei, a lucrat la Autoritatea belgiană pentru protecția datelor, în calitate de secretară a acesteia.

⁶ Elise Muir este profesor de drept european la KU Leuven. Domnia sa are un interes deosebit pentru dreptul constituțional și dreptul drepturilor fundamentale al UE, după cum ilustrează cele două monografii ale sale în acest domeniu (Kluwer, 2012; OUP, 2018). Este cercetător principal al proiectului RESHUFFLE (Consiliul European de Cercetare), care se ocupă de transformarea peisajului instituțional pentru protecția drepturilor fundamentale în Europa. A publicat recent un manual de „Introducere în ordinea juridică a UE” (CUP, 2023).

⁷ Helle Krunke este profesor de drept constituțional și șefă a Centrului de Studii Juridice Europene și Comparative (CECS), Facultatea de Drept, Universitatea din Copenhaga. Este președinta Asociației Internaționale de Drept Constituțional (IACL). A obținut titlul de doctor în 2003 la Universitatea din Copenhaga și a fost promovată Doctor Honoris Causa al Universității din Lund în 2023. Krunke a publicat numeroase lucrări în domeniul dreptului constituțional, al dreptului constituțional comparat și al dreptului constituțional al UE.

⁸ Marko Bošnjak ocupă funcția de vicepreședinte al Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO) din noiembrie 2022. El este judecător al Curții EDO din mai 2016. De asemenea, este profesor

Dezbaterile acestei prime secțiune au avut ca centru de studiu prezentarea proiectului ELI privind identificarea și definirea principiilor și standardelor constituționale care stau la baza unui stat democratic liberal european. De asemenea, proiectul *Principii constituționale fundamentale* vizează clarificarea conținutului acestor reguli fundamentale și oferirea orientări atât autorităților publice, cât și instanțelor de judecată și societății civile.

Având în vedere provocările recente și fără precedent cu care s-au confruntat democrațiile europene și alte democrații occidentale, o declarație de principii ar avea o utilitate practică, căci funcționează ca un mijloc de reamintire a fundamentelor constituționale și a etosului guvernării.

În plus, acest proiect încearcă să abordeze și să pună în lumină aspecte inovatoare, cum ar fi impactul populismului și amenințările contemporane, precum manipularea mass-media și răspândirea știrilor false.

Mai mult, rezultatul discuțiilor din panel duce către articularea a acestora într-o Cartă a principiilor constituționale. Scopul urmărit fiind așadar identificarea și formularea principiilor constituționale care vor reprezenta pilonii fundamentali ai unui stat european de orientare liberal-democratică.

Fundamentul acestei analize pornește de la ideea că un astfel de stat se întemeiază pe principiul majorității, însă este totodată obligat să respecte principiul statului de drept, inclusiv drepturile fundamentale ale individului.

Principiile constituționale esențiale enunțate în proiect sunt organizate și grupate sub următoarele rubrici, reflectând astfel fundamentul unui stat european liberal democratic:

1. Democrație liberală („*liberal democracy*”): Într-un stat european liberal democratic, guvernul este ales prin alegeri libere și corecte, respectând voința majorității, dar protejând în același timp drepturile minorităților. Democrația implică participarea activă a cetățenilor în procesele decizionale;

2. Stat de drept („*the rule of law*”): Statul european se supune legii și respectă principiul supremației legii. Niciun individ sau organ al statului nu este deasupra legii, iar drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor sunt protejate;

3. Independența judiciară („*judicial independence*”): Puterea judecătorească este independentă și nu este supusă presiunilor politice sau ale altor autorități. Justiția este echitabilă și imparțială, asigurând protecția drepturilor individuale;

4. Mecanisme de control și de echilibrare al puterilor („*checks and balances*”) – responsabilitate: Într-un stat liberal democratic, puterea este distribuită între diferite instituții guvernamentale, iar fiecare dintre acestea are rolul de a exercita un control reciproc și de a se asigura că puterea este folosită în interesul public. Responsabilitatea și transparența sunt valori-cheie;

---

asociat de drept penal și a fost șeful Departamentului de drept penal al Facultății de Drept European din Nova Gorica, Slovenia. Bošnjak a lucrat anterior ca avocat specializat în drept penal, ca membru expert al Consiliului pentru Drept Penal și al Ministerului Justiției din Slovenia și ca consilier al Curții Constituționale slovene.

5. Demnitate și egalitate („*dignity and equality*”): Fiecare individ are dreptul la demnitate și respect. Toți cetățenii sunt egali în fața legii, indiferent de origine, rasă, religie sau alte caracteristici personale;

6. Protecția drepturilor fundamentale („*protection of fundamental rights*”): Statul european liberal democratic protejează și respectă drepturile fundamentale ale omului, inclusiv drepturile la viață, libertate, securitate, libera exprimare și adunare, și drepturile la un proces echitabil.

7. Integritate constituțională („*constitutional integrity*”): Constituția este respectată și protejată, iar modificările sale sunt efectuate în conformitate cu procedurile stabilite. Orice acțiune care amenință integritatea constituțională este tratată cu seriozitate.

În concluzie, aceste principii constituționale reprezintă temelia unui stat european liberal democratic. Ele asigură protecția și respectarea drepturilor individuale, promovează statul de drept, responsabilitatea guvernamentală și echilibrul puterii, creând un cadru în care democrația poate prospera.

A doua zi a conferinței a debutat cu panelul privind *Principii directoare și reguli model privind contractele algoritmice („Guiding Principles and Model Rules on Algorithmic Contracts”)*⁹. Pe lângă Pascal Pichonnaz, în calitate de președinte de secțiune, a mai luat cuvântul Martins Prieditis¹⁰, Christian Twigg-Flesner¹¹, Ursula Pachtl¹² și Rania Wazir¹³.

---

⁹ <https://www.europeanlawinstitute.eu/projects-publications/current-projects/current-projects/algorithmic-contracts/>

¹⁰ *Martins Prieditis* este șef adjunct al unității responsabile pentru legislația Uniunii Europene în domeniul protecției consumatorilor în cadrul Direcției Generale Justiție și Consumatori (DG JUST) a Comisiei Europene. El s-a ocupat de ultima revizuire generală a instrumentelor de protecție a consumatorilor din UE - Directiva de modernizare, care a intrat în vigoare în 2022. În prezent, unul dintre principalele sale proiecte este o nouă evaluare (verificare a adecvării) a instrumentelor UE în ceea ce privește protecția consumatorilor în mediul digital.

¹¹ *Christian Twigg-Flesner* este profesor de drept contractual și dreptul consumatorilor la Universitatea din Warwick. Este membru al ELI și membru al Consiliului ELI, membru academic asociat al Onorabilei Societăți a Inner Temple și editor al *Journal of Consumer Policy*. Interesele sale de cercetare se referă la dreptul internațional, european și englezesc în materie de drept comercial, al consumatorilor și al contractelor. Cercetările sale actuale se concentrează pe implicațiile economiei digitale asupra acestor domenii ale dreptului.

¹² *Ursula Pachtl* este director general adjunct al BEUC, Organizația Europeană a Consumatorilor. Dânsa conduce activitatea BEUC în domeniul politicilor digitale, al drepturilor consumatorilor, al căilor de atac și al aplicării legii. Este, de asemenea, responsabilă pentru politicile orizontale și strategice, cum ar fi guvernarea UE și o mai bună legiferare, și reprezintă BEUC în cadrul grupurilor la nivel înalt. Pachtl este autoarea mai multor articole în reviste de drept și politică a consumatorilor și comentează în mod regulat problemele consumatorilor în mass-media.

¹³ *Rania Wazir* este co-fondator și CTO al *leiwand.ai* - un startup care sprijină companiile în dezvoltarea și implementarea unei inteligențe artificiale demne de încredere. Ea este matematician

S-a subliniat în dezbateri că evoluția tehnologică necesită o evaluare constantă pentru a determina dacă legislația existentă poate aborda toate problemele legate de implementarea noilor tehnologii.

În ultimii ani, avansul rapide în tehnologiile digitale au condus la revizuirea legislației pentru a se adapta la provocările generate de acestea. Practic, nicio ramură a dreptului nu a rămas neafectată, deși gradul de adaptare necesară a legilor variază. Proiectul ELI privind principiile directoare și normele model pentru contractele algoritmice își propune să identifice problemele juridice legate de astfel de contracte și să propună soluții.

Rezultatul principal va consta în elaborarea unor principii directoare și reguli model care pot influența dezvoltarea legislației naționale și europene, precum și activitățile desfășurate în alte jurisdicții (cum ar fi UNCITRAL).

Divizat în două părți, proiect se axează într-un prim timp pe legislația UE privind protecția consumatorilor, având scopul de a contribui la discuțiile despre reforma acestei legislații în curs de elaborare. De asemenea, observațiile ELI se referă în principal la contractele de consum, dar pot avea relevanță și pentru alte tipuri de contracte.

Partea a doua a proiectului va acoperi atât contractele B2C („*business-to-consumer*”), cât și cele B2B („*business-to-business*”). În centrul acestei secunde părți sunt anumite directive-cheie din legislația UE privind protecția consumatorilor, care au suferit modificări semnificative pentru a aborda noile provocări ale tehnologiilor digitale, în special Directiva privind conținutul digital și serviciile digitale (2019/770/UE; „*DCD*”).

O viitoare provocare pentru consumatori ar putea fi automatizarea progresivă a contractării folosind tehnologii digitale pentru automatizarea deciziilor. Progresele rapide în tehnologia de luare automată a deciziilor și inteligența artificială pot facilita automatizarea completă sau parțială a ciclului de viață al contractelor.

Astfel, se pune întrebarea dacă legislația UE privind protecția consumatorilor este pregătită pentru această potențială utilizare a luării automată a deciziilor.

Printre întrebările la care încearcă să răspundă ELI este și această întrebare specifică, examinând mai multe directive-cheie ale UE privind drepturile consumatorilor, cum ar fi Directiva privind clauzele contractuale abuzive, Directivele privind comerțul electronic, Directiva privind practicile comerciale neloiale, Directiva privind drepturile consumatorilor, Directivele privind vânzarea de bunuri de către consumatori și furnizarea de conținut digital/servicii

---

(doctorat la Universitatea Brown) și cercetător de date, axat pe inteligența artificială de încredere și pe procesarea limbajului natural. Wazir este *tech lead* în diverse proiecte de investigare a prejudecăților și corectitudinii în algoritmi, inclusiv pentru Agenția pentru Drepturi Fundamentale a UE. Este membră a comitetelor ISO/CEI și CEN/CLC privind inteligența artificială și editor al unui proiect ISO/CEI privind standardele de transparență în domeniul inteligenței artificiale.

digitale, precum și propunerea pentru o nouă Directivă privind comercializarea la distanță a serviciilor financiare.

Prin urmare, proiectul ELI sintetizează impactul general al ADM bazate pe IA asupra dreptului UE privind protecția consumatorilor, cu mențiuni despre directivele specifice.

A doua parte a zilei de a fost dedicată secțiunii „*Standardele europene de independență judiciară*” („*ELI-Mount Scopus European Standards of Judicial Independence*”)¹⁴. Președintele secțiunii a fost Lord John Thomas iar în dezbateri a fost asistat de Fryderyk Zoll¹⁵, Đuro Sessa¹⁶, Dalia Vasariene¹⁷ și Eva Wendler¹⁸.

Acest proiect își propune să revizuiască și să ajusteze bine-cunoscutele Standarde Internaționale de Independență Judiciară „*Mount Scopus*”¹⁹ la realitatea jurisdicțiilor europene, precum și la provocările actuale cu privire la independența judiciară în mai multe țări europene.

Mai precis, se urmărește crearea unei orientări specifice pentru măsurarea independenței judiciare într-un sistem legal național, cât și promovarea standardelor comune privind independența judiciară în Uniunea Europeană.

Lucrările zilei s-au încheiat cu **panelul intitulat „Finanțarea litigiilor de către terți”** („*Third Party Funding of Litigation*”)²⁰. Printre conferențiarii care au animat

¹⁴ <https://europeanlawinstitute.eu/projects-publications/current-projects/current-projects/eli-mt-scopus/>

¹⁵ Fryderyk Zoll este profesor la Universitatea Jagielloniană din Cracovia și la Universitatea din Osnabrück, doctor honoris causa la Universitatea Națională Ucraineană de Vest (WUNU) din Ternopil și a fost membru al Comitetului Executiv al ELI.

¹⁶ Đuro Sessa este prim-vicepreședinte al Asociației Internaționale a Judecătorilor și președinte al Asociației Europene a Judecătorilor. În perioada 2017–2019, a fost președinte al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni al Consiliului Europei (CCJE), iar în prezent este membru al Biroului acestuia. Sessa a fost președinte al Curții Supreme a Republicii Croația în perioada 2017–2021 și președinte al Asociației judecătorilor croați în perioada 2005–2017. Din 2018, este membru al Consiliului consultativ al *Global Judicial Network*.

¹⁷ Dalia Vasariene, președinte al Rețelei Europene a Consiliului Judiciar, este judecător la Curtea Supremă a Lituaniei și membru al Consiliului Judiciar lituanian, coordonator al Comitetului pentru formare judiciară și relații internaționale. Vasariene este profesor la Facultatea de Drept a Universității Mykolas Romeris din 1998 și este decan adjunct al acestei facultăți. Vasariene este, de asemenea, membru ales al Comisiei de examinare a notarilor și este mediator judiciar calificat.

¹⁸ Eva Wendler este judecător la Tribunalul Administrativ Federal din Austria. Anterior, a lucrat ca membru al personalului juridic la Ministerul Federal al Sănătății și la Cancelaria Federală, precum și ca judecător administrativ la Tribunalul Administrativ Independent din Viena. Este membră a consiliului de administrație al Asociației Austriece a Judecătorilor Administrativi Federali, vicepreședinte al Asociației Judecătorilor Administrativi Europeni (AEAJ) și copreședinte al grupului de lucru „Independență și eficiență” al acesteia.

¹⁹ *Mount Scopus International Standards of Judicial Independence and to the Bologna and Milan Global Code of Judicial Ethics*, https://12ca241e-b6b8-91e5-949f9bfa986cb777.filesusr.com/ugd/a1a798_e7da86c09cd547c28a8ef06e4108482a.pdf

²⁰ <https://europeanlawinstitute.eu/projects-publications/current-projects/current-projects/third-party-funding-of-litigation/>

dezbaterile au fost Susanne Augenhof²¹, Andreas Stein²², Harold H Kim²³ și Susan Dunn²⁴

Barierile financiare adesea pun piedici în calea accesului la justiție. Finanțarea terță parte a litigiilor („FTPL”) poate ajuta la depășirea acestor obstacole financiare și, prin urmare, are un potențial semnificativ pentru accesul la justiție.

Ea poate contribui la democratizarea sistemului de justiție, permițând ca cererile să fie urmărite indiferent de situația financiară a reclamantului.

Pe de altă parte, FTPL a fost criticată pentru potențialul de a crea un conflict de interese prin influențarea nejustificată a rezultatelor proceselor de către finanțatori, pentru încurajarea litigiilor frivole și pentru transformarea justiției într-o marfă.

Este adevărat că industria FTPL a crescut semnificativ la nivel mondial în ultimii ani, evaluată la între 40 și 80 de miliarde de euro la nivel global.

Proiectul de cercetare se concentrează asupra mai multor aspecte, inclusiv diversele circumstanțe în care are loc finanțarea litigiilor, cum ar fi litigiile de grup în domeniul precum concurența și cazurile de consum, în comparație cu finanțarea litigiilor comerciale distincte.

Totodată, se explorează variatele interese implicate în diferitele etape ale procesului de finanțare, precum și diferitele evoluții ale finanțării litigiilor în jurisdicții dezvoltate, așa cum este cazul Australiei. În plus, se analizează și dezvoltarea domeniilor emergente, cum ar fi finanțarea colectivă a litigiilor și utilizarea tehnologiilor juridice („LegalTech”).

---

²¹ *Susanne Augenhof* este profesor titular de drept la Universitatea din Innsbruck, Austria, din 2020. În 2001, a fost numită cercetător științific principal în drept la Yale Law School, unde a absolvit și programul LLM. În prezent, este membră a Consiliului ELI, precum și copreședinte al ELI Austrian Hub și membră a Grupului consultativ privind politica de consum al CE. Domeniile sale de cercetare includ dreptul european al consumatorilor, precum și aspecte legate de aplicarea (agregată) a legii.

²² *Andreas Stein* este șeful unității de justiție civilă din cadrul Direcției Generale Justiție a Comisiei Europene. Este un avocat german și doctorat în drept al Universității din Hamburg și o diplomat în relații internaționale al Johns Hopkins University SAIS Bologna. După mai mulți ani de practică în calitate de judecător la o instanță districtuală și la un tribunal de muncă, Stein s-a alăturat Comisiei în 2001 și a lucrat în domeniile dreptului internațional privat, dreptului contractual, dreptului egalității și antidiscriminării, cât și dreptului concurenței.

²³ *Harold H Kim* a fost ales președinte al Institutului pentru Reformă Juridică (ILR) al Camerei SUA în decembrie 2019. Înainte de a se alătura ILR, Kim a fost asistent special al președintelui în cadrul Biroului de Afaceri Legislative de la Casa Albă, unde a fost legătura fostului președinte George W Bush cu Senatul. Înainte de serviciul guvernamental, Kim a fost asociat senior în domeniul litigiilor la cabinetul de avocatura Patton Boggs, LLP. Kim este absolvent al Universității din California, Irvine, și a obținut o diplomă în drept la Universitatea Catolică din America.

²⁴ Pionier în finanțarea litigiilor la nivel mondial, *Susan Dunn* a fost un furnizor și a investit în litigii și arbitraj timp de aproape 20 de ani. Ea a contribuit în mod semnificativ la elaborarea politicilor publice privind finanțarea în jurisdicțiile din întreaga lume. Dunn a fost membru fondator al Asociației finanțatorilor de litigii și este actualul președinte. Este, de asemenea, director al Asociației Internaționale de Finanțare Juridică (ILFA), al cărei membru fondator este Harbour (<https://harbourlitigationfunding.com/about-us/>). Harbour administrează active în valoare de peste 1 miliard de dolari, finanțând cereri de despăgubire în 17 jurisdicții.

Pentru a realiza această analiză, s-a efectuat o cercetare comparativă, luând în considerare normele existente sau în curs de dezvoltare din jurisdicțiile, inclusiv Directiva privind acțiunile reprezentative, modelul european de norme de procedură civilă ELI-UNIDROIT și activitatea în desfășurare a Forumului Internațional Permanent al Tribunalului Comerciale (SIFoCC).

Ultima zi a conferinței de la Viena a început cu lucrările privind dreptul muncii, și anume prezentarea „*Principii directe privind punerea în aplicare a dreptului salariatului la deconectare*” („*Guiding Principles on Implementing Workers’ Right to Disconnect*”)²⁵. Președintele acestei secțiuni a fost Anne Birgitte Gammeljord²⁶. Au mai animat dezbaterile Karine Lempen²⁷, Luca Ratti²⁸ și Tina Weber²⁹.

Plecând de la concluzia că lumea a suferit o transformare semnificativă în era digitală. Astfel, progresul rapid al tehnologiei a permis oamenilor să lucreze de oriunde și în orice moment. Pandemia COVID-19 a accelerat această schimbare, cu mulți oameni lucrând de acasă. Deși această flexibilitate aduce numeroase beneficii, cum ar fi creșterea productivității și îmbunătățirea concilierii dintre viața profesională și cea personală, există și riscuri asociate.

Așadar, utilizarea excesivă a tehnologiei și digitalizarea muncii pot duce la intensificarea acesteia, ore de lucru prelungite și la confuzia dintre timpul de lucru și cel de odihnă. Mai mult, supravegherea și monitorizarea constantă a performanței și productivității pot genera un nivel crescut de stres în rândul angajaților, având un impact negativ asupra sănătății lor fizice și psihologice.

---

²⁵ <https://europeanlawinstitute.eu/projects-publications/current-projects/current-projects/guiding-principles-on-implementing-workers-right-to-disconnect/>

²⁶ Anne Birgitte Gammeljord este avocat la Curtea Supremă daneză și avocat asistent în probleme de insolvență la Tribunalul Maritim și Comercial. A făcut parte din Comitetul de disciplină al Baroului danez și al Societății de Drept și a fost membră atât a Consiliului Baroului danez, cât și a Societății de Drept. Gammeljord a fost președinte al Consiliului Barourilor și Societăților de Drept din Europa (CCBE) în 2009 și, din 2012, este membră a Consiliului ELI, dar Vicepreședintele ELI.

²⁷ Karine Lempen este profesor titular la Facultatea de Drept a Universității din Geneva, unde co-dirijează Pôle Berenstein pentru studiul dreptului muncii și al securității sociale. Anterior, a lucrat mai mulți ani în cadrul departamentului juridic al Biroului Federal pentru Egalitate din Berna. În această funcție, Lempen a reprezentat Elveția la Națiunile Unite și la Consiliul Europei. Domeniile sale de specializare sunt dreptul muncii și dreptul antidiscriminare.

²⁸ Luca Ratti este profesor asociat de drept european și comparat al muncii și director al masterului în drept european (anul I) la Universitatea din Luxemburg. Anterior, a fost cercetător principal și profesor adjunct de dreptul muncii la Universitatea din Bologna. Rattic deține în prezent o catedră Jean Monnet privind durabilitatea modelului social european.

²⁹ Tina Weber este manager de cercetare la Fundația Europeană pentru Îmbunătățirea Condițiilor de Viață și de Muncă (Eurofound). Cercetările sale recente s-au axat pe dreptul la deconectare și pe punerea în aplicare a acestuia la nivel de întreprindere. Anterior, Weber a lucrat ca director de cercetare pentru institute de cercetare private, realizând evaluări de impact și evaluări ale punerii în aplicare a legislației sociale a UE la nivelul statelor membre. De asemenea, a fost codirector al Centrului european de expertiză în domeniul dreptului muncii, al ocupării forței de muncă și al politicii privind piața muncii din cadrul Comisiei Europene.

Pentru a gestiona aceste provocări, dreptul la deconectare („*Right to Disconnect*” – R2D) devine relevant. Principiile directe elaborate pentru R2D în Europa ar stabili un cadru reglementat care abordează aceste probleme. Aceste principii vin în întâmpinarea dificultăților și pot fi aplicabile în toate țările europene, căci în elaborarea lor s-a ținut cont de diversitatea legislațiilor și a practicilor naționale.

Un aspect important al acestor principii este tocmai adaptabilitatea lor. Ele acoperă toți lucrătorii, inclusiv managerii, dar permit ajustarea lor la specificul fiecărei companii. Această flexibilitate asigură că regulile R2D să fi aplicate eficient într-o gamă largă de medii de lucru.

În concluzie, R2D reprezintă o abordare necesară pentru a gestiona schimbările rapide din lumea muncii și pentru a proteja sănătatea și bunăstarea angajaților, în timp ce oferă și flexibilitate angajatorilor. Este important să se găsească un echilibru între protecție și adaptabilitate pentru a asigura o implementare eficientă și echitabilă a acestui drept în toată Europa.

Lucrările au continuat cu **panelul „Accesul la activele digitale” („Access to Digital Assets”)**³⁰. Intervenienții acestei secțiuni au fost Aneta Wiewiórowska-Domagalska³¹, Teresa Rodríguez de las Heras Ballell³², Louise Gullifer³³, Claire Harrop³⁴, și Mario Hoessl-Neumann³⁵.

În prezent, există incertitudine cu privire la modul în care activele digitale, care acoperă o varietate eterogenă de active, cum ar fi tokenurile de cryptomonede și

---

³⁰ <https://www.europeanlawinstitute.eu/projects-publications/current-projects/current-projects/access-to-digital-assets/>

³¹ *Aneta Wiewiórowska-Domagalska* este membră a Comitetului Executiv al ELI și a Academiei Poloneze de Științe. În prezent, își finalizează teza de abilitare la Universitatea Osnabrück. În calitate de expert UE în domeniul protecției consumatorilor și al dreptului privat, are o experiență vastă în procesele legislative naționale și europene, precum și în activitatea de transpunere și de punere în aplicare.

³² *Teresa Rodríguez de las Heras Ballell* este profesor asociat de drept comercial la Universitatea Carlos III din Madrid. În prezent, este vizitator academic la Universitatea din Cambridge și a fost bursieră Sir Roy Goode la UNIDROIT. Este delegată a Spaniei la UNCITRAL (GT VI și GT IV), expert pentru UNCITRAL și UNIDROIT în proiecte de economie digitală, arbitru la Curtea de Arbitraj din Spania și membră a diferitelor grupuri de experți ai UE, printre altele în domeniul răspunderii și al noilor tehnologii.

³³ *Louise Gullifer* QC (hon) FBA este profesor de drept englez la Universitatea din Cambridge și membru al Colegiului Gonville și Caius, Cambridge. Predă și scrie pe larg în toate domeniile dreptului comercial și financiar. În prezent, este co-director al unui proiect privind activele digitale, cu sediul la Commercial Law Centre, Harris Manchester College, Oxford, și președinte al comitetului de redactare al Grupului de lucru UNIDROIT privind dreptul privat referitor la activele digitale.

³⁴ *Claire Harrop* este asociat senior la cabinetul de avocatură Freshfields. Dânsa oferă consultanță într-o mare varietate de probleme de reglementare a serviciilor financiare și este unul dintre co-fondatorii grupului global Fintech al firmei.

³⁵ *Mario Hoessl-Neumann* este consilier juridic general, conducând funcțiile juridice și de reglementare la One Trading (fostă Bitpanda Pro), un lider european în domeniul schimburilor de active digitale pentru un public instituțional și de retail sofisticat. A fost profesor asistent (postdoctorat) la Universitatea din Viena, unde predă în continuare drept comparat.

profilurile de social media, pot fi accesate în procedurile de executare din cauza naturii lor digitale și a altor caracteristici funcționale și structurale.

Principiile ELI privind Executarea Activelor Digitale au scopul de a oferi îndrumări instanțelor de judecată, legislatorilor naționali și organizațiilor internaționale. Principiile pot fi, de asemenea, utilizate de către executori judecătorești, autoritățile publice, notari și arbitri comerciali care se confruntă cu probleme legate de executarea activelor digitale.

De fapt, așa cum s-a discutat în cadrul întâlnirii, dacă principalul obiectiv al proiectului ar trebui să fie furnizarea de îndrumări pentru dezvoltarea ulterioară a jurisprudenței, legislației și instrumentelor de *soft law* în domeniul executării împotriva activelor digitale de către instanțe de judecată, legislatori naționali și organizații internaționale, o abordare pragmatică ar putea sugera ca proiectul să se concentreze pe acele aspecte care ridică probleme juridice și controversate mai vizibile la nivel internațional.

În măsura în care complexitățile legate de executare pot fi legate de o gamă largă de active digitale, seturi de date, conținut digital și servicii digitale sau bunuri informative, s-ar putea argumenta că un concept larg și cuprinzător al activelor digitale (cryptomonede, NFT-uri, conturi sociale, date) ar putea fi recomandabil, deoarece dificultățile practice sunt comune și dificultatea juridică este aceeași.

În sens invers, un concept restrâns al activelor digitale „*controlabile*” ar putea asigura o mai mare coerență cu DAS și cu alte proiecte și inițiative internaționale și regionale în acest domeniu.

Se mai impunem să menționăm ca paralele dezbaterilor științifice, au avut loc **alegerile privind membri Consiliului ELI.**

Printre personalitățile remarcabile alese de către membrii ELI se află distinsa prof.univ. dr. Camelia Toader, un nume de prestigiu în domeniul dreptului. Dna. Camelia Toader este un cadru didactic cu experiență la Facultatea de Drept a Universității București, unde își împărtășește cunoștințele și experiența vastă în domeniul juridic cu viitoarele generații de specialiști.

Mai mult decât atât, dna. Camelia Toader a avut o carieră impresionantă în sistemul judiciar, contribuind la dezvoltarea și aplicarea legilor europene în calitate de judecător la Curtea de Justiție a Uniunii Europene și la Înalta Curte de Casație și Justiție din România. Aceste experiențe relevante și cunoștințele sale vaste în domeniul juridic fac din dna. Camelia Toader o alegere cu greutate pentru a face parte din Consiliul ELI. Alegerea sa reflectă încrederea și respectul pe care comunitatea științifică și juridică europeană îl acordă experților de calibrul în domeniul dreptului european.

În concluzie, ELI reprezintă un pilon esențial al dezvoltării și îmbunătățirii dreptului european și al promovării valorilor democratice în întreaga Europă. Prin intermediul activităților sale extinse și al conferințelor precum cea din 2023, ELI se străduiește să rămână la curent cu evoluțiile juridice și sociale, oferind îndrumări și principii pentru a face față noilor provocări.

Un aspect remarcabil al activității ELI este angajamentul său în cooperarea internațională și dialogul cu organizații și instituții de prestigiu, cum ar fi instituțiile Uniunii Europene, Consiliul Europei și altele. Aceasta subliniază importanța colaborării la nivel internațional în promovarea unui cadru legal comun și a valorilor democratice.

Conferința din 2023 de la Viena a evidențiat diversitatea problemelor cu care se confruntă societatea europeană contemporană, de la adaptarea la noile tehnologii și la transformările din lumea muncii până la protejarea independenței judiciare și a drepturilor individuale. Principiile și orientările elaborate în cadrul conferinței reprezintă un pas important în direcția asigurării unui mediu legal robust și echitabil în Europa.

În contextul actual, în care democrația și statul de drept sunt subiecte de discuție tot mai intense, rolul ELI în promovarea principiilor democratice, a independenței judiciare și a drepturilor individuale este deosebit de valoros. Este esențial ca aceste valori fundamentale să rămână fundamentale pentru viitorul Europei, și ELI joacă un rol cheie în această misiune.

In fine, Institutul European de Drept (ELI) este o instituție de încredere, dedicată dezvoltării și promovării unui sistem juridic european solid și valorilor democratice care stau la baza acestuia. Prin activitățile sale și conferințele sale, ELI contribuie la definirea viitorului juridic al Europei, asigurând în același timp că drepturile individuale și independența judiciară sunt protejate și promovate în continuare.